

22. duben 2017 | 26. nisan 5777

před 19:47

po 21:01

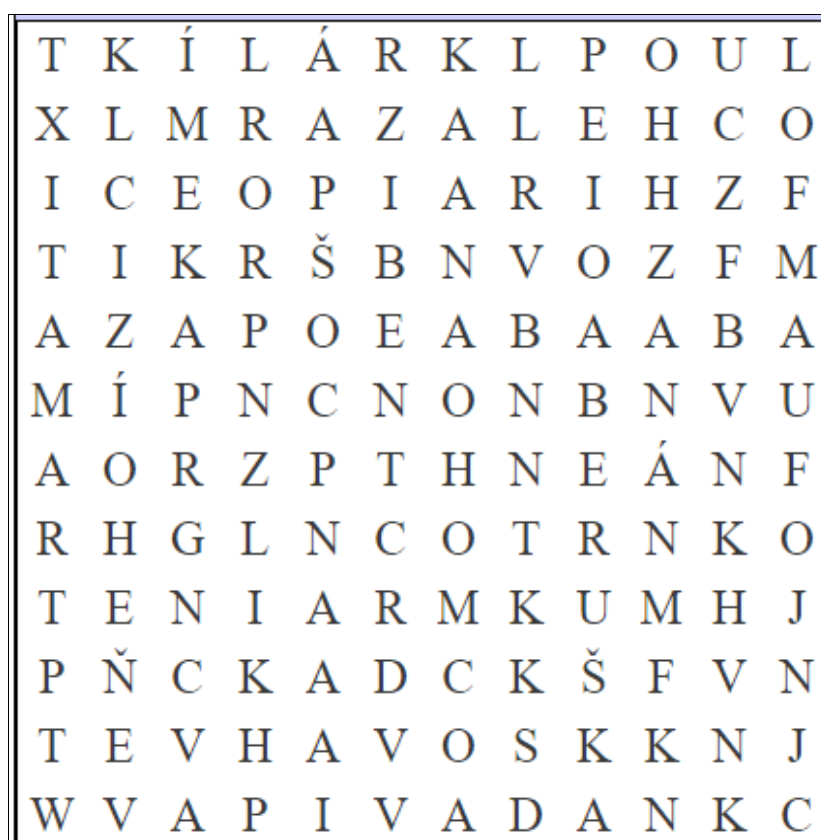
שמיני

5777

ŠEMINI

Shrnutí paraši – 8směrK

Zkuste, nejlépe s dětmi, vysvětlit, jak s parašou tohoto týdne souvisí níže uvedená slova, která jsme ukryli do osmisměrky: CIZÍ OHENĚ, NADAV, AVIHU, ITAMAR, ELAZAR, AHARON, MOŠE, SOVA, OREL, KRÁVA, KRÁLÍK, KACHNA, BERUŠKA, KAPR, CHOBOTNICE.

Třináctero výchovných principů

Rav Sacks publikoval v těchto dnech třináctero krátkých zamyšlení na téma úspěšné (židovské) výchovy dětí. Již jsme poznali tři principy („*Dejme dětem prostor, aby nás inspirovaly a ony budou.*“ „*Ukažte svým dětem, jak vy sami Bohu sloužíte radostně a upřímně.*“ a „*Ukažte dětem na vlastním příkladu morální principy, kterých se mají v životě držet.*“) Dnes se budeme věnovat čtvrtému principu. Z Tóry dobře známe příběh o průzkumnících, které Moše vyslal na výzvědy do

Zaslíbené země a kteří, když se vrátili z výpravy zcela zdrcení, demoralizovali celý národ. Průzkumníci viděli opevněná města, nedobytné hradby a obry, proti nimž si připadali jako luční kobylky. Raši nás ale upozorňuje na hluboký omyl průzkumníků. Ti se mylně domnívali, že pokud bydlí Kenaánci v městech s pevnými a vysokými hradbami, musí být strašlivě silní. Pravdou je ale opak. Podle Rašiho je dokladem síly a sebevědomí život v otevřených (neopevněných) městech a za vysoké hradby se musí ukrýt jen ten, kdo je jinak slabý. Stejně je to s námi a výchovou našich dětí. Také se často mylně domníváme, že je musíme ukrýt za vysoké zdi, odepřít jim kontakt s okolním světem, protože věříme, že děti za pevnými hradbami vyrostou silné. Je ale pravdou, že život za vysokou zdí není známkou síly, ale slabosti. Je možné se naučit žít v otevřeném prostoru, znalost cizích názorů neumenšuje naše židovství. Mezi vědou (která popisuje stav světa, který Bůh stvořil) a Tórou (která se zabývá Božím oslovením člověka) není rozporu. Čtvrté pravidlo tedy zní: „*Nesnažte se zavírat děti před okolním světem za vysoké hradby ghetta.*“

Pavel Král: Skupinový časoprostor

Během Pesachu máme obvykle víc času zamyslet se nad významem východu z Egypta. Jedním z názvů Pesachu je Svátek svobody (Chag hacherut). Jenže touto svobodou nemyslíme jen absenci otroctví, je to spíše nezávislost. A v duchovním významu svobodou rozhodování směrem k zodpovědnosti. V té souvislosti je zajímavý moment, kdy je lid zdánlivě uvězněn mezi faraonovým vojskem a mořem. Jako obvykle se objeví reptání a Moše lidu říká (2M 14:13-14): „*....nebojte se, zůstaňte stát a uvidíte Hospodinovu pomoc, kterou vám dnes prokáže, protože tak, jak vidíte Egyptany dnes, už je nikdy neuvidíte. Hospodin bude bojovat za vás a vy zmlknete.*“ Komentáře říkají, že tyhle dvě věty jsou ve skutečnosti čtyři informace pro čtyři skupiny lidí. První skupina uvažuje o sebevraždě a chce se vrhnout do moře. Té patří sdělení „*nebojte se, stůjte a čekejte na Boží pomoc*“. Druhá skupina se chce vrátit do otroctví a té pak patří sdělení: „*Egypt, jak ho znáte, už neuvidíte*“. Třetí skupina chce válčit. Té patří: „*Bůh za vás bude bojovat*“. A čtvrtá skupina chce křičet k Bohu o záchranu. Té je pak určeno sdělení: „*Zmlknete*“.

Posuneme-li úvahu o něco dále, můžeme najít analogii pro vztah k Bohu. Vrhout se do moře je jako ponořit se zcela a bez ohledu na realitu do náboženství. Vrátit se do otroctví je jako říct něco ve smyslu, že rozumíme tomu, že po nás Bůh něco chce, ale my žijeme v reálném světě a ten nás v tom, co můžeme, velmi omezuje. Bojovat znamená přetvářet (bezbožnou) realitu ve jméno Božím. Křičet o pomoc znamená říkat, že opustit realitu nelze, akceptovat ji nelze a bojovat s ní také nelze. Jediné, co zbývá, je z bezmoci se modlit.

Které řešení je správné? Je nasnadě, že ani jedno. Správným řešením je prostě pokračovat v cestě. Zmíněné čtyři neefektivní přístupy jsou hezky vidět v procesu psychoterapie. Jsou lidé, kteří reálný problém v reálném světě řeší útekem mimo realitu. Útekem do psychózy, alkoholem, drogami, nebo nekonečným studiem všemožných psychologických teorií. Pak jsou ti, kdo svůj problém nechtějí opustit. Stále se k němu vracejí a snaží se změnit nezměnitelnou minulost. Další chtějí bojovat. Mstít se za každou křivdu ovšem znamená ji nikdy neopustit a nechat se jí nakonec pohltit a zničit. A konečně jsou ti, kdo propadnou pocitu bezmoci a čekají, že spása (rozuměj změna) prostě odněkud přijde sama. Je jasné, že některou (nebo všechny) ze zmíněných čtyř strategií máme v repertoáru všichni a po omezenou dobu mohou být funkční. Nikoli však trvale. Smysluplné je pochopit (svobodně se rozhodnout), že řešení nikdy nenajdeme ani v minulosti, ani v současnosti. Řešení vždy leží v pohledu vpřed. A pokud se tam vydáme, je možné, že se před námi rozestoupí moře.

Koutek labužníka – šupinatci

Tóra jmenuje dva znaky košer ryb – šupiny a ploutve – a aby byla ryba košer, musí mít oba znaky. Talmud ale dokládá, že každá ryba, která má šupiny, má i ploutve. Pokud tedy o konkrétní rybě víte, že má šupiny, je košer.* (Stejně jako v případě všech dalších pravidel *kašrutu* nesdělují Tóra důvody, proč právě to či to je znakem košer zvířat, a proto celý *kašrut* řadí mezi předpisy, jejichž smysl je mimo naše plné pochopení.)

Šupiny ryby musí být dobře patrné prostým okem a musí být snadno odstranitelné rukou či nástrojem. Pokud je seškrábnutí šupiny možné až po dlouhém napařování, jsou názory halachických autorit rozdílné. (I to je důvod, proč například jeseter není košer.)

I ryba, která má šupiny jen na části povrchu svého těla, je košer.

Pokud je ryba z takového druhu, že v se jí šupiny vytvoří až v průběhu života, je košer, i když ještě šupiny nemá. A naopak, pokud je ryba z druhu, který v průběhu života šupiny zcela ztratí, tak košer není. (Například mečoun.)

Pokud ryba měla šupiny, ale po vylovení je na suchu ztratila, je stále košer. Důležité je, aby měla šupiny, pokud je ve vodě.

Mezi známé košer druhy ryb patří: tuňák, treska, platýz, (mořský) okoun, losos, pstruh, makrela, štika, kapr, sled', tilapie, sardinka. Mezi známé nekošer druhy vodních živočichů patří: úhoř, žralok, mečoun, jeseter, všichni vodní savci či tzv. mořské plody.

Při nákupu ryby je třeba se ubezpečit, že reálně vidíte šupiny, případně známky svědčící o odstranění šupin. Nestačí jen nápis dokládající „košer druh“. Pokud je ryba prodávána v podobě filetů, stačí, aby byly šupiny alespoň na některém z nich. Pokud se v obchodě prodávají i nekošer ryby, je nutné porcovanou rybu je pořádně opláchnout.

Losos je barevně výjimečná ryba a je ji možné koupit, i když nevidíme reálné šupiny.

Kaviár je košer, jen pokud je jistota, že pochází z košer ryby. Totéž platí o krvi.

Rybu není třeba zabíjet nějakých zvláštním způsobem. Není ale dovolené jíst živou rybu. Pokud ryba zemřela ještě ve vodě, je stále košer.

Ryby je parve. Tradičně se ale nejí zároveň s masem. Někteří nejedí rybu ani s mlékem či sýrem.

* Talmud se přirozeně ptá, proč nám Tóra sděluje DVA znaky košer ryb, když stačí uvést jen JEDEN? Každá ryba, která má šupiny, má přeci i ploutve! Existuje jistě více možných odpovědí, ale jedna se týká symboliky a významu šupin a ploutví. Víme, že jsme tím, co jíme. Šupiny představují rybí „brnění“. Obranu. Ochranu. A přeneseně představují i naši morální integritu. Morálně integrální člověk nebude podvádět své zákazníky nebo lhát přátelům pro okamžitý zisk. Nebude podvádět manželku atd. Rybí „šupiny“ nás chrání, abychom se nestali kořistí vnějších nástrah. Ploutve symbolizují pohyb, cestu za úspěchem. Díky ploutvím můžeme, jako ryby, plout proti proudu, můžeme naplňovat své ambice. Košer znaky ryb nás učí, že šupiny jsou důležitější než ploutve. Není ryby, která by měla šupiny a neměla ploutve. Naučme děti morálním hodnotám (šupinám) a ploutve dostaneme náhodou. Naproti tomu existují ryby, které mají jen ploutve, ale nemají šupiny. Takové ryby nejsou košer, stejně jako my se nemáme světem prodírat, kličkovat z místa na místo v honbě za body, „bez šupin“.

Rav Jaron Ben David: Kdy mlčet a kdy hovořit?

Pokud voják zahájí ostrou střelbu bez rozkazu, bývá většinou potrestán. Je ovšem nutné dobře zvážit všechny okolnosti, protože příliš drastický trest může zastrašit ostatní do té míry, že se budou bát jakéhokoliv samostatného úsudku. Nadav a Avihu donesli na oltář oheň, který tam neměli nosit (EŠ ZARA, doslova cizí oheň). Nebyl ale okamžitý trest smrti přehnaně přísný?

Později tentýž den, když měli zbývající koheni jíst obětní maso, nevěděli, co mají dělat. Ten den byli v miškanu mimo jiné obětováni tři kozlové – jeden za celý Izrael u příležitosti zasvěcení miškanu, jeden od Nachšona, knížete kmene Jehuda (u příležitosti prvního z dvanácti dní oslav zasvěcení miškanu), a jeden, protože byl Roš chodeš nisan. Po smrti Nadava a Avihu řekl Moše Aharonovi a jeho dvěma zbývajícím synům, Elezarovi a Itamarovi, aby snědli moučnou oběť, ačkoliv v normální situaci nesmí truchlící kohen jíst oběti. O kozlech neřekl Moše nic, protože sám nevěděl, co s nimi. Po chvíli si Moše všiml, že koheni jednoho kozla spálili. A hrozně se rozčílil. Aharon přitom postupoval logicky a rozvážně. Moučnou oběť měli koheni sníst, tak ji snědli. O kozlech se nevědělo, co s nimi, zda sníst nebo spálit. Dva kozlové souviseli se zasvěcením miškanu (stejně jako moučná oběť), ale třetí kozel byl běžnou obětinou, která se měla přinášet pravidelně každé novoluní. A tu nechal Aharon spálit.

Moše Aharonův argument uznal. Přesto je možné říct, že Aharon chyboval. Podle tradice spočíval hřích Nadava a Avihu právě a jedině v tom, že se o vlastní újmě rozhodli zapálit na oltáři oheň. Jejich úvaha nebyla špatná. Zapálit dřevo na oltáři patří mezi kněžské úkoly. Ale první den zasvěcení miškanu, o kterém nyní hovoříme, mělo mnoho věcí jinak. Například dřevo na oltáři zažehl nebeský oheň. Pokud byl hřích Nadava a Avihu v tom, že se rozhodli samostatně bez Mošeho souhlasu, udělal stejnou chybu i Aharon, když nařídil spálit třetího kozla.

Zajisté můžeme tvrdit, že ne každý z nás je velebně Aharon, ale to by byla příliš laciná odpověď. Nadav a Avihu obešli Mošeho v situaci, kdy Moše věděl, co se má dělat. (Nezapalovat oheň na oltáři.) Stejně jako věděl, že se má sníst moučná oběť. V otázce kozlů ale nebyla jasno. Ani Moše nevěděl, a proto bylo správné, že se Aharon rozhodl samostatně. Platí přeci, že tam, kde není jasné prorocství, máme využít klasických (logických) pravidel výkladu Tóry.

Existují dva typy rabínů (učenců), kteří si zaslouží trest – ti, kteří nedosáhli náležité úrovně a přesto rozhodují. A ti, kteří náležitě úrovně dosáhli a mlčí.

Během krátké chvíle jsme tak dostali dvě důležité lekce. Nevymýšlet si halachu, je-li známá (Nadav a Avihu) a odvahu rozhodnout se samostatně, pokud není zbylí (Aharon). Je-li čas mlčet, jsme odměněni za mlčení. Je-li ale čas hovořit, nesmíme mlčet.

Tento Daf byl sepsán jako soukromá aktivita s pomocí různých dostupných zdrojů, z nichž je možné jmenovat drašot rav Ben Davida, internetové stránky chabad.org, Portal Daf-Yomi a texty programu TalAm. Za případné chyby a překlepy se omlouvám.

REFUA ŠLEMA PRO DVORU KALCHHAIMOVOU!